

Pandemi Döneminde İntörlük Eğitimi: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Örneği

Internship Training During Pandemic Period: Sivas Cumhuriyet University Faculty of Medicine Example

Ezgi Agadayi* (ORCID:0000-0001-9546-2483)

Ahmet Altun* (ORCID:0000-0003-2056-8683)

* Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi, Sivas, Türkiye.

Sorumlu Yazar: Ezgi Agadayi, E-Posta: drezgiagadayi@hotmail.com

Özet

Aralık 2019 tarihinde ortaya çıkan Covid-19 tip koronavirus hastalığı kısa zamanda tüm Dünyayı etkisi altına alarak bir pandemiye dönüşmüştür. Bu süreçte pek çok ülkede okullar eğitime ara vermiş ve uzaktan eğitime geçmiştir. Türkiye’de de 16 Mart 2020 tarihi itibarıyla ilköğretim, ortaöğretim, lise ve üniversitelerde eğitime ara verilmiştir. Uzaktan eğitim modeli özellikle beceri uygulama ağırlıklı fakültelerde bir sorun oluşturmaktadır. Bu dönemde tıp eğitiminin nasıl yapılacağı literatürde çok tartışılan bir konudur. Bu kararda ülkelerin kendi sağlık sistemi ihtiyaçlarına ve ülkedeki salgın durumuna göre farklı uygulamalar yaptığı görülmektedir. Türkiye’de ise Yükseköğrenim Kurulu tıp eğitiminin ilk beş yılı için uzaktan eğitimle devam etmesi kararı vermişken altıncı sene olan intörlük sürecinde ki kararı Üniversite Rektörlüklerine bırakmıştır. Ülkemizde pek çok Üniversite intörn eğitimine 2019-2020 eğitim öğretim yılının bahar dönemini boyunca uzaktan eğitim ile devam etme kararı almıştır. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi bu dönemde intörnlüklerini sağlık hizmetine dahil eden az sayıda üniversiteden

Anahtar sözcükler:

Tıp Fakültesi, Koronavirüs, İntörlük, Pandemik

Keywords:

Medical School, Coronavirus, Internship, Pandemic
Gönderilme Tarihi
Submitted:14.09.2020
Kabul Tarihi
Accepted: 22.10.2020

biridir. Bu dönemde fakültemizin hizmet verdiği hastane koronavirus hastası bakmıyor olması ve ilimizde koronavirus hastası sayılarının yüksek olmaması bu kararı etkileyen en önemli unsurlardır. Öğrencilere koruyucu ekipman hastane tarafından mümkün olduğunca sağlanmış ve esnek mesai uygulaması ile hastanede personel kalabalığı azaltılmıştır. Bu önlemlerle 2019-2020 Eğitim yılında görev yapan intörn doktorlardan hastane kaynaklı Covid-19 olan öğrencimiz bulunmamaktadır. Ancak 2020-2021 eğitim dönemi için şu anda tüm Türkiye’de hastalık dağılımı benzer şeklindedir. Bu süreçte verilecek karar tüm Türk Tıp Fakülteleri için ortak olmalıdır. İntörlük dönemi öğrencilikten hekimliğe geçiş basamağıdır.

Pandemi ile ilgi sürecin gidişatı belirsizliğini korumaktadır. İntörn hekimlerin bilgi ve becerilerini geliştirebilme, pekiştirebilme ve özellikle pandemi sürecinde hekim olma, takıma liderlik edebilme, süreci yönetebilme becerilerini kazanması için eğitimlerine yüz yüze olarak devam etmelidir.

Abstract:

Covid-19 disease, which emerged in December 2019, soon affected the whole world and turned into a pandemic. Schools in many countries suspended education and started distance education. In Turkey, as of March 16, 2020, elementary, secondary, high schools and college education has been suspended.

Künye: Agadayi E, Altun A. Pandemi Döneminde İntörlük Eğitimi: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Örneği. Tıp Eğitimi Dnyası. 2021;20(60-1):27-32

The distance education model poses a problem, especially in skill-based faculties. How to do medical education is discussed in literature. It is seen that countries make different applications according to own health system needs and epidemic situation. In Turkey, Council of Higher Education decided to continue with distance education for five years of medical education but for sixth year left the decision to the University Rectorates. Many universities have decided to continue internship education with distance education during 2019-2020 year. Sivas Cumhuriyet University Faculty of Medicine is one of the few universities that included their interns in health services. The most important factors affecting this decision were the faculty hospital did not care for coronavirus patients and the number of coronavirus patients in city was not high in this period. Protective equipment was provided to the students by the hospital as much as possible and the staff crowd in the hospital was reduced with flexible working hours. With these preventions, we don't have students with hospital-borne Covid-19 among the interns who work in the 2019-2020 academic year. However, for the 2020-2021 academic year, disease distribution is similar in Turkey. The decision to be made should be common to all Turkish Medical Faculties. The internship period is transition step from being student to physician. The way of the pandemic process remains uncertain. The interns should continue their training face-to-face in order to develop knowledge and skills and especially during the pandemic process to gain the skills of becoming a physician, leading the team and managing the process.

Giriş

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesinin Tıp Eğitimi ile ilgili misyonu; ülkenin sağlık sorunlarını ve ihtiyaçlarını bilen ve bunlara karşı duyarlı olan, bu sorunların üstesinden gelebilecek donanıma sahip, insanlara hizmet etmeyi seven, empati ve iletişim becerileri ve meslek etik duyarlılığı yüksek düzeyde gelişmiş, sağlık kuruluşlarında hekimlik ve her alanda

liderlik yapabilecek, çalışkan, dürüst ve davranışları tıp mesleği ve hekimlik geleneğine uygun, yasal sorumlulukları ve haklarının bilincinde yetişmiş, yeniliğe ve gelişmeye açık, hayatı boyunca öğrenmeye kararlı ve bu konuda hünerli, eleştirel düşünebilen, araştırmacı tıp doktorları yetiştirmektedir (1). Tıp eğitiminde son sene olan intörlük eğitimi öğrencilerin tüm bu bilgi ve becerilerini uygulama ve pekiştirme imkanı olduğu en önemli senedir (2). İntörlük eğitimi süreci öğrencilikten hekimliğe geçiş basamağıdır.

Problem

31 Aralık 2019'da Çin'in Wuhan kentinde başlayan Covid-19 tıp korona virüs hastalığı çok geçmeden bütün dünyaya yayılıp bir pandemi halini almıştır (3). Ülkemizde ilk vaka 11 Mart 2020 tarihinde görüldükten sonra hızlı bir şekilde vakalarda artışlar tespit edilmeye başlanmıştır (4). Pandemiye bağlı alınan tedbirler kapsamında Türkiye'de 16 Mart 2020 tarihinden itibaren bahar döneminin tamamını kapsayacak şekilde ilköğretim, ortaöğretim, lise ve üniversitelerde eğitime ara verilmiştir (5). Bu dönemde tüm eğitim öğretim faaliyetleri dijital ortama taşınmıştır. Ancak tıp fakültesi gibi pratik uygulama ağırlıklı fakültelerde bu durum bir sorun haline gelmiştir. Özellikle intörlük eğitimi tamamen pratik uygulama becerisi ağırlıklı olup teorik dersler oldukça azdır. Yükseköğretim Kurulu (YÖK)'nun 13.03.2020 tarihli (Sayı No: 73112577-000-E.21113) yayınladığı yazının 12. Maddesinde "Tıp fakültesindeki intörnlerin gerektiğinde, gönüllü olarak talep etmeleri ve üniversitece uygun görülmesi halinde sağlık hizmet sunumunda görev alabilmesine" ibaresi yer almaktadır. YÖK tarafından bu yazıdan kısa bir süre sonra (Tarih:16.03.2020 Sayı No: 73112577-000-E.21280) yayınlanan başka bir yazıda intörnlerin görevlerine devam etmeleri ile ilgili konuda kararı Üniversite Rektörlüklerine bırakılmıştır

(Madde 4. Tıp fakültesindeki intörlerin, intörlük uygulamalarına devam etmeleri hususuna ilgili üniversite rektörlüklerince karar verilecektir). Birçok üniversite intörn öğrencilerin geri dönmeleri gerektiğine karar vermiştir. Bu üniversitelerde eğitim gören öğrencilerin zamanında mezun olamamaları gibi bir sorun gündeme gelince YÖK Nisan sonunda (Sayı No: 75850160-104.01.02.01-E.28286) yayınladığı yazıda;

1. Tıp fakültesi son sınıf öğrencileri (intörnlere) rızalarının alınması kaydıyla eğitimlerine kendi üniversitelerinin Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezlerinde (Üniversite Hastanesi) devam edebilmelerine,
 2. Bu öğrencilerin diledikleri takdirde buldukları şehirlerdeki bir başka üniversitenin Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezinde (Üniversite Hastanesi) yahut Sağlık Bakanlığı taşra teşkilatlarında, ilgili birimlerin olurlarına dayalı olarak, aile hekimliği, halk sağlığı merkezleri gibi birimlerde yaptıkları saha uygulamalarını belgelemeleri şartıyla intörlük uygulamalarının kalan kısmına sayılabilmesine,
 3. Bu öğrencilerin kalan sürelerini dijital imkanlarla uzaktan öğretim yoluyla ders, ödev, proje, vaka analizi vb. faaliyetler ile tamamlayabilmelerine,
 4. Öğrencilerin içinde yaşanan süreçte ellerinde olmayan nedenler ile başarısızlık dışında sene kaybına uğramaması için gerekli tedbirlerin alınmasına
- maddeleri yer almıştır.

Aksiyon

YÖK'ün ilk yazısının (Sayı No: 73112577-000-E.21113) üzerine Sivas Cumhuriyet Üniversitesi (SCÜ) Tıp Fakültesi Dekanlığı durumu Tıp Dekanlar Konseyi ile istişare etmiş ve aynı gün (Sayı No: 56303526-100-E.449428) bir yazı ile gönüllü olan intörlere sağlık hizmet sunumunda görev alabilmelerine izin vermiştir.

İkinci yazıda karar merci Üniversitesi

Rektörlükleri olarak değiştirilince (Sayı No: 73112577-000-E.21280); SCÜ Rektörlüğü aynı gün (Sayı No: 30182376-010.99-E.449715) intörnlere 24 saat içinde görevlerine geri dönmeleri gerektiğine karar vermiştir. SCÜ Tıp Fakültesi intörn hekimleri bu karar üzerine pratik eğitimlerine devam etmişlerdir.

Nisan ayında yayınlanan karardan sonra (Sayı No: 75850160-104.01.02.01-E.28286) SCÜ Tıp Fakültesi intörn hekimleri bu yazının 3. Maddesini referans göstererek eğitimlerine uzaktan eğitim yolu ile devam etmek istediklerini belirtmişlerdir. Fakat üniversite senatosu ilgili kararın eğitime ara veren üniversiteleri ilgilendirdiği ve Sivas Cumhuriyet Üniversitesi intörnlere eğitimlerine devam etmeleri kararı alındığını bildirmiştir (Sayı No: 06.05.2020, 30182376-300-E.456055).

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Hastanesinde intörnlere sağlık hizmeti sunumuna katkı vermeye devam etmelerine karar verilirken dikkat edilen en önemli kriterlerinden bir tanesi Üniversite hastanesinin pandemi hastanesi olmaması, bu görevi Devlet Hastanesinin üstlenmesidir. İlimizde açılma aşamasında olan bir devlet hastanesi binası daha açılmadan Covid-19 hastanesi olarak tahsis edilmiş ve Üniversiteye başvuran hastalar da bu hastaneye yönlendirilmiştir. Bu nedenle Üniversite hastanesinde çalışan intörn doktorlar dahil hiçbir sağlık personeli doğrudan Covid-19 tanılı hastalarla temas halinde olmamıştır. Sivas Cumhuriyet Üniversitesinde intörn hekimler zaten alışıktıkları servis ve poliklinik hizmetlerine dahil olmuşlardır. Bu dönemde hastane kaynaklı Covid-19 enfeksiyonu geçiren herhangi bir öğrenci olmamıştır. Üniversite hastanesinde elektif cerrahi operasyonlar ertelenmiş, birçok poliklinik ya kapatılmış ya da günlük olarak baktıkları hasta sayıları azaltılmıştır. Bu nedenle Üniversite hastanesinde de diğer birçok merkezde olduğu gibi esnek mesai uygulanmış, bu uygulama öğretim üyesi,

araştırma görevlisi, hemşire için uygulanırken intörn doktorlar için de uygulanmıştır. Bu dönemde Fakültemiz eğitim kurul ve komisyonlarının toplantıları da online programlar aracılığıyla toplanmaya devam etmiştir. Koordinatörler kurulu intörn hekimlerin risklerini artırmamak için makale saati, sınıf dersleri gibi aktivitelerin iptal edilmesi ve mümkün olduğunca dijital ortama taşınması, öğrencilerin kişisel koruyucu ekipmanlarının dekanlık/hastane tarafından temin edilmesine, intörn programına COVID-19 ve korunma yolları ile ilgili dersler eklenmesine karar verilmiştir.

Sonuç

Pandemi sırasında Dünyada tıp öğretimine yönelik uygulamalar farklılıklar göstermektedir. Bazı fakülteler öğrencilerin hastalarla iletişim gerektiren uygulamalarını tamamen yasaklarken bazı fakültelerde erken mezun edilerek sağlık hizmetine katıldıkları görülmektedir (6). Amerikan Tıp Kolejlere Birliği (The American Association of Medical Colleges-AAMC) tıp öğrencilerinin henüz bir hekim değil öğrenci olduğunun üzerinde durarak kritik bir sağlık işgücüne ihtiyaç olmadığı müddetçe hasta bakım faaliyetlerini katılmalarını şiddetle tavsiye etmiştir (7). İtalya'da 10.000'den fazla son sınıf tıp öğrencisi erken mezun edilmiş ve sağlık sistemine yardıma katılmışlardır (8). İngiltere Tıp Okulları Konseyi de benzer şekilde son sınıf tıp öğrencilerinin mezuniyetinin kolaylaştırılmasını tavsiye etmiştir (9). Avustralya ve Yeni Zelanda Tıp Dekanları intörmlerin Covid-19 salgını sırasında sağlık sisteminde büyük katkıları olabileceğini belirterek bu dönemde sağlık iş gücünde güvenli ve faydalı rollerini destekleme ilkelerini yayınlamışlardır (10). Şüphesiz bu durumda ülkelerin verdikleri kararları salgının o ülkedeki hızı ve ülkenin tıbbi sağlık personeli ihtiyacı etkilemektedir. Türkiye'de şimdiki kadar salgın

erken mezuniyet kararı verilecek boyuta ulaşmamıştır. 2019-2020 yılı bahar dönemi için YÖK tarafından verilen kararda intörn hekimlerin pratik uygulamalarının büyük bölümünün yapıldığı varsayılmıştır. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi 2019-2020 bahar döneminde intörmlerini sağlık hizmetine dahil eden az sayıda üniversiteden biridir. Bu karar 2020-2021 eğitim öğretim yılı için de şu anda uygulanmakta ve intörn hekimlerimiz pratik eğitimlerine devam etmektedir. İntörn hekimler henüz birer öğrencidir ancak denetim gerektiren bir öğrenci olarak sağlık hizmeti sunumunda takımın bir parçasıdır. Birkaç ay sonra mezun olup hekim olarak hizmete başlayacaklardır. Bu dönemde onların klinikle irtibatını kesmek öğrenmeleri gereken klinik becerilerden yoksun kalmalarının yanı sıra psikolojik olarak da hazırlıksız olarak mezun olmalarına neden olacaktır.

Öneriler

Özellikle Amerika'da öğrencilerin sürece dahil edilmemesinin ana nedeni olarak öğrencilerin hastalara virüsü bulaştırabileceği endişesi, Covid-19 test sayısındaki yetersizlik, rutin cerrahi ve hasta kontrollerinin iptali ve yeterli koruyucu ekipman olmaması olarak gösterilmektedir (11). Şu an test sayıları, koruyucu ekipman ve rutin işlemlerin tekrar normal şekilde işleme alınması sebebiyle 2020-2021 yılında intörmlerin tüm Türkiye'de eğitimlerine devam etmesi gerektiğine inanıyoruz. Literatürde tıp öğrencilerinin bu süreçte yer almak için hevesli olduklarını bildiren yazılar mevcut olmasına rağmen (12,13) bizim öğrencilerimiz bu durumda aktif rol almaktan dolayı memnun değildi. Sosyal medya ve T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi (CİMER) üzerinden memnuniyetsizliklerini dile getirdiler. Maalesef "İyi" hekim yetiştirmeyi amaçlarken "kötü" üniversite olarak nitelendirildik. Ancak bu durumda

öğrencilerimizin de haklı olduğu konular olduğunu düşünüyoruz. Tıp eğitimcileri olarak amacımız birinci basamakta hizmet verebilecek bilgi ve beceriye sahip, kendine güvenen hekimler yetiştirmektir. Günümüzde intörn hekimler ise iyi hekim olma endişesinden ziyade tıpta uzmanlık sınavına yeterince hazırlanamama ve başarısız olma kaygısı yaşamaktadır (14, 15). Birincil amacımız olmamasına rağmen intörn hekimlerin bu konuda endişelerini anlayışla karşıyoruz ve bu durumun onlar adına haksızlık oluşturduğuna inanıyoruz. Türkiye’de faaliyet gösteren Tıp Fakültelerinde, eğitim içerikleri Ulusal Çekirdek Eğitim Programı esas alınarak düzenlenmektedir ve mezun olan her hekimin benzer yeterlikte olması hedeflenmektedir (16). Bu hedef doğrultusunda tıp fakültelerinin aynı karar ile hareket etmesi uygun olacağını düşünüyoruz. Salgının durumu halen belirsizliğini korumaktadır (17) ancak ülkemiz çoğu alanda normalleşme sürecine girmiştir ve salgın belirli bir bölgeden ziyade tüm Türkiye’ye yayıldığı gözlemlenmektedir (18). 2020-2021 Eğitim öğretim yılı için üniversitelerin açılması mümkün olmasa bile özellikle temel hekimlik uygulama becerilerini geliştirebilmeleri için intörn hekimlerin sağlık hizmetinde dahil edilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Bu kararın üniversiteler adına ortak bir karar olması gerektiğini inanıyoruz.

Kaynaklar

1. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Misyonu. <http://tip.cumhuriyet.edu.tr/701-misyon-vizyon> 12.08.2020 tarihinde ulaşılmıştır.
2. Yükseköğretim Kurulu. Tıp eğitiminde intörlük çalıştayı. 10 Ocak 2018. https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/Tip_egitiminde_intornluk_calistayi.pdf 01.08.2020 tarihinde ulaşılmıştır.

3. World Health Organization 2020; <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019> 02.08.2020 tarihinde ulaşılmıştır.
4. Türkiye Bilimler Akademisi, COVID 19 Pandemi Değerlendirme Raporu; http://www.tuba.gov.tr/files/images/2020/kovid_raporu/Covid-19%20Raporu-Final+.pdf 01.08.2020 tarihinde ulaşılmıştır.
5. Yüksek Öğretim Kurulu 13.03.2020 tarihli duyurusu; https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2020/coronavirus_bilgilendirme_1.aspx 01.08.2020 tarihinde ulaşılmıştır.
6. Miller DG, Pierson L, Doernberg S. The Role of Medical Students During the COVID-19 Pandemic. *Ann Intern Med.* 2020;173(2):145-146.
7. Whelan A, Prescott J, Young G, Catanese VM, McKinney R. Guidance on Medical Students’ Participation in Direct Patient Contact Activities. *The American Association of Medical Colleges.* April 14, 2020. <https://www.aamc.org/system/files/2020-04/meded-April-14-Guidance-on-Medical-Students-Participation-in-Direct-Patient-Contact-Activities.pdf> 01.08.2020 tarihinde ulaşılmıştır.
8. Medical Schools Council. Advice from Medical Schools Council to UK medical schools on actions surrounding Covid-19. 13 Mar 2020. <https://www.medschools.ac.uk/media/2620/msc-covid-19-advice-for-uk-medical-schools.pdf> 01.08.2020 tarihinde ulaşılmıştır.
9. Wang J, Tan S, Raubenheimer K. Rethinking the role of senior medical students in the COVID-19 response. *Med J Aust.*

- 2020;212(10):490-490.e1. ,covid-19-gunluk-durum-raporu-08082020pdf.pdf?0&_tag1=C482552844CF66C42E7D7BC938B692E9B47E6E17 10.08.2020 tarihinde ulaşılmıştır.
10. Medical Deans Australia and New Zealand. Principles to support medical students' safe and useful roles in the COVID-19 health workforce. Sydney: MDANZ, 2020. https://medicaldeans.org.au/md/2020/03/2020-March-20_principles-for-medical-student-roles-in-COVID-19-health-workforce.pdf 01.08.2020 tarihinde ulaşılmıştır.
11. Rose S. Medical Student Education in the Time of COVID-19. JAMA. 2020 Mar 31. Online ahead of print.
12. Ahmed H, Allaf M, Elghazaly H. COVID-19 and medical education. The Lancet Infectious Diseases. 2020;20(7):777-778.
13. Rasmussen S, Sperling P, Poulsen MS, Emmersen J, Andersen S. Medical students for health-care staff shortages during the COVID-19 pandemic. Lancet. 2020;395(10234):e79-e80.
14. Canbaz S, Sunter AT, Aker S, Peksen Y. Tıp fakóltesi son sınıf öğrencilerinin kaygı düzeyi ve etkileyen faktörler. Genel Tıp Derg 2007; 17:15-9.
15. Cihan FG, Kutlu R, Karademirci MM. Occupational future concerns and stress management conditions of intern doctors. JAREM 2017;7:122-7.
16. UÇEP 2020 Çalışma Grubu. Mezuniyet öncesi tıp eğitimi ulusal çekirdek eğitim programı 2020. Tıp Eğitimi Dünyası 2020;19(57-1):1-146.
17. Xu S, Li Y. Beware of the second wave of COVID-19. Lancet. 2020;395:1321-1322.
18. T.C. Sağlık Bakanlığı. Covid-19 Günlük Durum Raporu 08/08/2020. <https://dosyamerkez.saglik.gov.tr/Eklenti/38315>